

บทที่ 10

ข้อเสนอเชิงนโยบายขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ

เมื่อผู้ว่าการแพทย์วิถีพุทธ ที่ได้นำหลักการแพทย์วิถีพุทธ (หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือ ยา 9 เม็ด) ตามเนื้อหาการบูรณาการองค์ความรู้การแพทย์วิถีพุทธ ที่นำเสนอในบทที่ 5 ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ได้เห็นคุณค่าจากการปฏิบัติจนเกิดสุขภาวะที่ดีกับตนเอง จึงได้พัฒนาตนเองเสียสละแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลสังคมไปพร้อม ๆ กับการสร้างความเป็นพุทธะในตน ตามกระบวนการสร้างจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ ที่นำเสนอในบทที่ 9 โดยไม่คิดเอาอะไรเป็นการตอบแทน ส่งผลให้มีผู้ปฏิบัติตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ มีชีวิตที่พอเพียงเรียบง่าย สุขภาพร่างกายที่แข็งแรง จิตใจที่ดีงาม จิตใจที่เป็นสุขมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนทุกภาคส่วนควรได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาที่มนุษยชาติทั่วโลกกำลังประสบกับภาวะปัญหาสุขภาพ 3 ประการหลัก ได้แก่ 1) ปริมาณผู้ป่วย ชนิดและความรุนแรงของความเจ็บป่วยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น 2) ค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหาความเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น 3) ประชาชนมีศักยภาพในการดูแลแก้ไขปัญหาสุขภาพด้วยตนเองน้อยลง การจัดการองค์ความรู้และการดำเนินการที่มีอยู่ในระบบปกติ ช่วยลดปัญหาได้เพียงบางส่วน ยังมีปัญหาอีกจำนวนมากที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ยิ่งไปกว่านั้นกลับทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ๆ ผู้วิจัยได้เผยแพร่และแนะนำหลักการแพทย์วิถีพุทธ ให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างสุขภาวะช่วยลดหรือแก้ปัญหาดังกล่าวตลอดระยะเวลา 20 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2558 ซึ่งบันทึกผลของสุขภาวะผู้ว่าการแพทย์วิถีพุทธ ที่เห็นผลได้จริง ได้รวบรวมและนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นสุขภาวะทั้ง 4 ด้านดังเสนอในบทที่ 6 และเมื่อนำปัจจัยที่ได้ผลต่าง ๆ มาจัดทำองค์ประกอบเชิงสำรวจ ได้เป็นองค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ 11 องค์ประกอบ ดังเสนอในบทที่ 7

ในส่วนของผู้ใช้หลักการแพทย์วิถีพุทธ ที่เห็นคุณค่าและผลดีจากการปฏิบัติจนต่อ ยอดมาสู่การเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ มาเสียสละเพื่อทำประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างสร้างสรรค์ เมื่อประชาชนคนดีได้มารวมมวลงกันมาก ๆ เพื่อทำความดีร่วมกัน ก็จะก่อให้เกิดเป็นชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการสร้างจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ จึงขอนำเสนอ นโยบายการขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ ดังนี้

นโยบายการขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ

จากองค์ประกอบการพัฒนาการแพทย์วิถีพุทธ 11 องค์ประกอบ ที่จัดเรียงลำดับตามน้ำหนักขององค์ประกอบที่เสนอในบทที่ 7 นำมาเสนอเป็นนโยบายการขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ ดังนี้

1. นโยบายส่งเสริม “การสร้างแบบอย่างที่มีคุณสมบัติแห่งพุทธะ แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่ายใกล้ตัวเป็นหลัก ทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธาพลังของหมู่มิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละเป็นการต่อยอดการเป็นจิตอาสา”

มาตรการ

1.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรม “การสร้างแบบอย่างของบุคลากรภาครัฐและประชาชน ให้มีคุณสมบัติแห่งพุทธะ ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่ายใกล้ตัวเป็นหลัก ทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธา พลังของหมู่มิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละ เป็นการต่อยอดการเป็นจิตอาสา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมการเสียสละ รวมกลุ่มทำประโยชน์ให้กับสังคม พร้อมกับการลดละเลิกความโลภโกรธหลงในสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยอย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการ “อปริหานิยธรรม 7” ตามกระบวนการสร้างจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ อย่างต่อเนื่อง (ดังรายละเอียดที่กล่าวในบทที่ 9) เช่น

1.1.1) ข้าราชการและพนักงานรัฐทุกหน่วยงาน ควรได้เข้ารับการอบรมค่าย “สุขภาพแพทย์วิถีพุทธและพระไตรปิฎก” ที่จัดอบรมโดยเครือข่ายแพทย์วิถีพุทธแห่งประเทศไทย อย่างน้อย 1 ครั้งขึ้นไป ตั้งแต่หลักสูตรระยะสั้น 1 วัน ระยะปานกลาง 3 วัน จนถึงหลักสูตรระยะยาว 5-7 วัน โดยไม่ถือเป็นวันลาและไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นการเรียนรู้ฝึกฝนองค์ความรู้พื้นฐานเพื่อพัฒนาบุคลากรให้สามารถก้าวมาสู่การเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ

1.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรม “การสร้างแบบอย่างของบุคลากรภาครัฐและประชาชน ให้มีคุณสมบัติแห่งพุทธะ ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่ายใกล้ตัวเป็นหลัก ทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธา พลังของหมู่มิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละ เป็นการต่อยอดการเป็นจิตอาสา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง มีกิจกรรมการเสียสละ รวมกลุ่มทำประโยชน์ให้กับสังคม พร้อมกับการลดละเลิกความโลภโกรธ

หลงในสิ่งที่ เป็นพิษเป็นภัย ด้วยกระบวนการ “อุปทานิชธรรม 7” ตามกระบวนการสร้างจิตอาสา แพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ อย่างต่อเนื่อง (ดังรายละเอียดที่กล่าวในบทที่ 9) เช่น

1.1.2) การทำกิจกรรมสร้างชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ ที่ใช้ชีวิตที่พอเพียง เรียบง่าย ร่างกายที่แข็งแรง จิตใจที่ดีงาม จิตใจที่เป็นสุข ฟังตนเองได้ในปัจจัยการดำรงชีพพื้นฐาน ทั้งสี่ด้าน คือ อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม โดยมีวัฒนธรรม คือ ถือศีลห้าเป็น ขั้นต่ำ ทานอาหารมังสวิรัต (ไม่มีเนื้อสัตว์) หรือลดการทานเนื้อสัตว์ ละอบายมุข อัดตาไม่จัด โดยการจัดทำค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธทั้งหลักสูตรระยะสั้น 1 วัน ระยะกลาง 3 วัน ระยะยาว 5-7 วัน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เป็นประจำทุกเดือน อย่างต่อเนื่อง

1.3) ภาคเอกชนและประชาชนสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของตน ให้มีโอกาสพัฒนา “ความเป็นพุทธะ” โดยการจัด “กระบวนการพัฒนาการศึกษาและฝึกปฏิบัติการ แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่าย ใกล้เคียงตัวเป็นหลักทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธา พลังของหุมุมิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละ เป็นการ ต่อยอดการเป็นจิตอาสา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง และมีกิจกรรม การเสียสละ รวมกลุ่มการทำประโยชน์ให้กับสังคม พร้อมกับการลดละเลิกความโลภโกรธหลงใน สิ่งที่เป็นพิษเป็นภัย ด้วยกระบวนการ “อุปทานิชธรรม 7” ตามกระบวนการสร้างจิตอาสาแพทย์ วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ อย่างต่อเนื่อง (ดังรายละเอียดที่กล่าวในบทที่ 9)

1.4) รัฐบาลกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริม เอกชนเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหา “การเรียนการสอนแห่งพุทธะ ที่มีความสามารถในการ แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่าย ใกล้เคียงตัวเป็นหลักทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธา พลังของหุมุมิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละ เป็นการ ต่อยอดการเป็นจิตอาสา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง หรือ “กระบวนการสร้างจิตอาสาแห่งพุทธะ” ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก โดยมีการ เรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็น การศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

1.5) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้แห่งพุทธะ ที่มื ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่าย ใกล้เคียงตัวเป็นหลักทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธา พลังของหุมุมิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลัง แห่งการเสียสละ เป็นการต่อยอดการเป็นจิตอาสา” อย่างต่อเนื่อง ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

1.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้มี “จิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ” ที่มีคุณสมบัติแห่งพุทธะ ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่าย ใกล้เคียงตัวเป็นหลัก ทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธา พลังของหมู่มิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละ” ในแต่ละภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน และในครัวเรือน เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

1.7) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหาอย่างสม่ำเสมอถึง “กระบวนการแห่งพุทธะ ในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่าย ใกล้เคียงตัวเป็นหลักทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธา พลังของหมู่มิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละ เป็นการต่อยอดการเป็นจิตอาสา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง และมีกิจกรรมการเสียสละ รวมกลุ่มการทำประโยชน์ให้กับสังคม พร้อมกับการลดละเลิกความโลภ โกรธหลงในสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัย ด้วยกระบวนการ “อปริหานิยธรรม 7” ตามกระบวนการสร้างจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ

1.8) มาตรการการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหา “การเรียนการสอนแห่งพุทธะในการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่ประหยัดเรียบง่าย ใกล้เคียงตัวเป็นหลักทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธา พลังของหมู่มิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละ เป็นการต่อยอดการเป็นจิตอาสา” อย่างต่อเนื่อง โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง และมีกิจกรรมการเสียสละ รวมกลุ่มทำประโยชน์ให้กับสังคม พร้อมกับการลดละเลิกความโลภ โกรธหลงในสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัย ด้วยกระบวนการ “อปริหานิยธรรม 7” ตามกระบวนการสร้างจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ เพื่อมวลมนุษยชาติ ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจองค์ความรู้ดังกล่าว

2. นโยบายส่งเสริม “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา”

มาตรการ

2.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรม “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

2.1.1) ใ้บุคลากรสาธารณสุข ทุกหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข เข้ารับการอบรมกายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธ (หลักสูตร 5 วัน) โดยไม่ถือเป็นวันลาอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และ

ในส่วนของการข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจของทุก ๆ หน่วยงานที่สนใจมาเรียนรู้ ให้สามารถมาเรียนรู้อบรมในค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธ (หลักสูตร 5 วัน) ได้โดยไม่ถือเป็นวันลาเช่นกัน และสามารถนับเป็นชั่วโมงการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องในสาขาวิชาชีพของตนได้ในกรณีที่สาขาวิชาชีพนั้นมีกำหนดกฎเกณฑ์การฝึกอบรมประจำปี เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาชีพ

2.1.2) จัดทำ “โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ” ด้วยหลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือ ยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา ที่ดำเนินการอบรมโดยเครือข่ายจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ ให้กับประชาชนทุกวัยทุกภาคส่วนเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอทุกเดือน โดยประชาชนทุกวัยทุกภาคส่วน ควรได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมใน “โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ” ด้วยหลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา อย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิตของตน

2.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรม “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

2.3) ภาคเอกชนและประชาชนสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงาน และในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรม “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

2.3.1) ผู้บริหารในองค์กรสุขภาพทุกรูปแบบรวมถึงองค์กรทั่วไปต่าง ๆ ควรกำหนดให้พนักงานใหม่ที่จะเข้าทำงานใหม่ในองค์กรสุขภาพและองค์กรทั่วไปที่ตนเป็นผู้บริหารอยู่ ให้มาเข้าค่ายอบรมในค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธ (หลักสูตร 5 วัน) เป็นอย่างน้อย 1 ครั้ง ก่อนที่จะเริ่มงานในองค์กรนั้น ๆ รวมถึงให้มีการจัดคอร์สการอบรมค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธให้กับพนักงานในองค์กร หรือจัดให้พนักงานมาร่วมเข้ารับการอบรมกับค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธ ซึ่งได้มีการจัดเป็นประจำทุกเดือน ในเครือข่ายแพทย์วิถีพุทธแห่งประเทศไทยทั่วประเทศ โดยไม่ถือเป็นวันลาอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2.4) รัฐบาลกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

2.4.1) หน่วยงานการศึกษาทุกหน่วยงาน กำหนดให้นักเรียนและนักศึกษาที่จะจบการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาทุก

หลักสูตร ที่หน่วยของตนได้จัดการเรียนการสอนนั้น ให้ได้มาผ่านการอบรมหลักสูตรที่มีเนื้อหาการเรียนการสอน “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา” ก่อนที่จะจบการศึกษาจริงในหลักสูตรนั้น ๆ

2.5) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐ และส่งเสริมให้ทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอนด้านการแพทย์วิถีพุทธ ในการศึกษาของระดับ อุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

2.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

2.7) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหา “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลนำเสนอจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

2.8) นโยบายการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อ หรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

3. นโยบายส่งเสริม “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุลร้อนเย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ”

มาตรการ

3.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรม “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุลร้อนเย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

3.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรม “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุลร้อนเย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

3.3) ภาคเอกชนและประชาชน สนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรม “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุร้อนเย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

3.4) รัฐบาลกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุร้อนเย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เช่น

3.4.1) ให้พระภิกษุและฆราวาสหรือประชาชนที่สนใจ เข้ารับการพัฒนาอบรมในหลักสูตรระยะยาวค่าย “สุขภาพแพทย์วิถีพุทธและพระไตรปิฎก” ที่จัดอบรมโดยเครือข่ายแพทย์วิถีธรรมแห่งประเทศไทย อย่างน้อย 1 ครั้งขึ้นไป เพื่อช่วยให้พระภิกษุสงฆ์ที่สนใจการดูแลสุขภาพได้เป็นทางเลือกในการดูแลตนเอง และเมื่อพระภิกษุสงฆ์ สามารถพึ่งตนและดูแลตัวเองได้เป็นอย่างดีแล้ว ก็สามารถที่จะนำไปเผยแพร่และสอนญาติโยมที่มีศรัทธาต่อพระภิกษุสงฆ์นั้น เป็นการขยายผลต่อไปเป็นอย่างดี

3.5) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐ และส่งเสริมให้ทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาหลักสูตร “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุร้อนเย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

3.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุก ๆ วัดและพุทธสถานทั่วประเทศ มีการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาหลักสูตร “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุร้อนเย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

3.7) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุร้อนเย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

3.8) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหา “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมคูล์อื่น เย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

3.9) มาตรการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมคูล์อื่น เย็น ละบาป บำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจรวมถึงวัดและพุทธสถานในต่างประเทศ

4. นโยบายส่งเสริม “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ”

มาตรการ

4.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรมเรียนรู้ฝึกฝน “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

4.1.1) ให้นำบุคลากรสาธารณสุข ทุกหน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุข เข้ารับการอบรมค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธ (หลักสูตร 5 วัน) ซึ่งเป็นศาสตร์ของแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ โดยไม่ถือเป็นวันลาอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และในส่วนของข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจของทุก ๆ หน่วยงานที่สนใจมาเรียนรู้ ให้สามารถมาเรียนรู้อบรมในค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธ (หลักสูตร 5 วัน) ได้โดยไม่ถือเป็นวันลาเช่นกัน และสามารถนับเป็นชั่วโมงการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องในสาขาวิชาชีพของตนได้ ในกรณีที่สาขาวิชาชีพนั้นมีกำหนดกฎเกณฑ์การฝึกอบรมประจำปีเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานวิชาชีพ

4.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรมเรียนรู้ฝึกฝน “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

4.3) ภาคเอกชนและประชาชนสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงาน และในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรมฝึกฝนเรียนรู้ “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

4.4) รัฐบาลควรกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือก

ในการดูแลสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

4.5) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐ และส่งเสริมให้ทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ” ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

4.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุน ให้มี “หน่วยการแพทย์วิถีพุทธ” และให้มีการบูรณาการการใช้การแพทย์วิถีพุทธ ร่วมกับการดูแลสุขภาพทุกแผน ในทุก ๆ หน่วยงานและสถานบริการด้านสาธารณสุขทั้งของภาครัฐและเอกชน

4.7) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้การแพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง

4.8) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหาถึง “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

4.9) มาตรการการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

5. นโยบายส่งเสริม “สังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่ที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก”

มาตรการ

5.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรม “สร้างสังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่ที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง เช่น

5.1.1) การร่วมถวายความจงรักภักดี โดยการสนองโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ เช่น การร่วม โครงการรวมใจภักดีปลูกมเหสักข์-สักสยามินทร์ ถวายพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) และมูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี (มูลนิธิ อพ.สธ.) และโครงการประชาสัมพันธ์ปลูกป่า 800 ล้านกล้า 80 พรรษา มหาราชาเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนม พรรษา 80 พรรษา

5.1.2) การทำกิจกรรมไร่สารพิษ (เกษตรอินทรีย์) และการปลูกข้าวไร่สารพิษ เพิ่มความมั่นคงทางอาหารพืชผักสีเขียวให้กับครัวเรือนของตนเอง เน้นปลูกข้าวพืชผักผลไม้ ให้ความสำคัญกับพืชผักผลไม้ที่หมุนเวียนทานได้ในทุกฤดูกาล และธัญพืชถั่วต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งโปรตีนธรรมชาติที่ให้พลังงานสูงและสุขภาพที่แข็งแรง เป็นการสร้างสังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่ที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก

5.1.3) การทำปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยหมักธรรมชาติ เพื่อใช้แทนปุ๋ยเคมี เป็นการลดหรืองดการนำเข้าและการใช้ปุ๋ยเคมี ที่มีโทษต่อสังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่ที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก

5.1.4) การจัดทำกิจกรรม “ตลาดวิถีธรรม ตลาดวิถีชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” (ของดี ราคาถูก ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ) ในทุกชุมชนในทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ และหรือวันสำคัญทางศาสนา เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนสินค้าของอุปโภคบริโภคเฉพาะแต่ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน ไม่ส่งเสริมให้มีการขายสินค้าที่จะเป็นการสร้างความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย เป็นภาระให้กับโลกที่ส่งผลเสียต่อสังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่ที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก

5.1.5) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องสุขภาพเป็นลำดับแรก เป็นตลาดแห่งการเรียนรู้ในทุกสาขาอาชีพ เช่น การเรียนรู้การบริหารการจัดการขยะ เพื่อลดการสร้างขยะใหม่ (Reduce) นำขยะมาทำปุ๋ยอินทรีย์ และนำขยะแห้งต่าง ๆ มาคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) ปรับเปลี่ยนแปรรูปเพื่อใช้ซ้ำ (Recycle) ซ่อมเพื่อใช้ (Repair) เป็นต้น

5.1.6) การเปิดโรงบุญแจกอาหารมังสวิรัต (ไม่มีเนื้อสัตว์) และหรืออาหารสุขภาพในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันที่ 5 ธันวาคม (วันพ่อแห่งชาติ) และวันเฉลิมพระชนมพรรษามสมเด็จพระราชินี วันที่ 12 สิงหาคม (วันแม่แห่งชาติ) เป็นประจำทุกปี ในบริเวณพื้นที่ชุมชนของตน

5.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรม “สร้างสังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

5.2.1) สร้างชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ ที่ใช้ชีวิตที่พอเพียง เรียบง่าย ร่างกายที่แข็งแรง จิตใจที่ดีงาม จิตใจที่เป็นสุข ฟังตนเองได้ในปัจจัยการดำรงชีพพื้นฐานทั้งสี่ด้าน คือ อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยและเครื่องนุ่งห่ม โดยมีวัฒนธรรม คือ ถือศีลห้าเป็นขั้นต่ำ ทานอาหารมังสวิรัต (ไม่มีเนื้อสัตว์) หรือลดการทานเนื้อสัตว์ ละอบายมุข อัดตาไม่จัด ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่คิดยาเสพติดร้ายแรง ไม่เป็นโรคจิตหรือโรคติดต่อยาแรง ใส่เสื้อผ้าที่เน้นค่านิยมของความเป็นไทย เช่น ผู้ชายใส่กางเกงขาก๊วย (กางเกงเล ภาคใต้) กางเกงสะดอ (ภาคเหนือ) ผู้หญิงใส่ผ้าถุง หรือนุ่งซิ่น ผ้าพื้นเมือง สีพื้นเรียบง่าย เป็นต้น

5.3) ภาคเอกชนและประชาชน สนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรม “สร้างสังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

5.4) รัฐบาลกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “สังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

5.5) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐ และส่งเสริมให้ทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาหลักสูตร “สังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก” ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

5.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้แห่งสังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง

5.7) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหา “สังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

5.8) มาตรการการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “สังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่ที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

6. นโยบายส่งเสริม “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาติ และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ”

มาตรการ

6.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรมส่งเสริม “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาติ และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

6.1.1) ให้สื่อโทรทัศน์ มีการออกอากาศรายการ “สุขภาพดีวิถีพุทธ” ในทุก ๆ ช่อง อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือมากกว่า

6.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรมส่งเสริม “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาติ และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

6.3) ภาคเอกชนและประชาชนสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรมส่งเสริม “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาติ และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

6.3.1) การสื่อสาร คือ การปฏิบัติที่สื่อสารออกไปให้เป็นบุญเป็นกุศลกับโลกให้ได้มากที่สุดมีการจัดทำรายการ “ชีวิตที่เปลี่ยนไป ของจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ” ที่มีชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้น ความทุกข์ที่ลดลงได้จริง นำเสนอสู่สังคมเพื่อเป็นแบบอย่างของการช่วยเหลือผู้คนและสร้าง

ความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาต และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ

6.4) รัฐบาลควรกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาต และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

6.5) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐ และส่งเสริมให้ทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาหลักสูตร “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาต และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ” ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

6.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุน ให้มี “หน่วยการแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ” และให้มีการบูรณาการการใช้การแพทย์วิถีพุทธร่วมกับการดูแลสุขภาพทุกแผน รวมถึงการสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อันมีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาต ในทุก ๆ หน่วยงานและสถานบริการด้านสาธารณสุข ทั้งของภาครัฐและเอกชน

6.7) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้แพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ และการสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อันมีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาต” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

6.8) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชน ให้นำเสนอเนื้อหา “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาต และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ” โดยมีการเรียนรู้

ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

6.9) นโยบายการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาติ และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

7. นโยบายส่งเสริม “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบิกาย มีกำลัง และดูแลสุขภาพการเจ็บป่วยไม่สบาย”

มาตรการ

7.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรมส่งเสริม “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบิกาย มีกำลัง และดูแลสุขภาพการเจ็บป่วยไม่สบาย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง เช่น

7.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรมส่งเสริม “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบิกาย มีกำลัง และดูแลสุขภาพการเจ็บป่วยไม่สบาย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

7.2.1) การเตรียมวัตถุดิบอาหาร โดยการส่งเสริมการทำกิจกรรมไร่สารพิษ (เกษตรอินทรีย์) เพิ่มความมั่นคงทางอาหารพืชผักสีเขียวให้กับครัวเรือนของตนเอง เน้นปลูกข้าวพืชผักผลไม้ไร้สารพิษ ให้มีพืชผักผลไม้ที่หมุนเวียนทานได้ในทุกฤดูกาล และธัญพืชถั่วต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งโปรตีนธรรมชาติที่ให้พลังงานสูงและสุขภาพที่แข็งแรง และสามารถพึ่งตนได้ในปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ คือ อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม

7.3) ภาคเอกชนและประชาชน สนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของคนให้มีกิจกรรมส่งเสริม “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบิกาย มีกำลัง และดูแลสุขภาพการเจ็บป่วยไม่สบาย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง

7.3.1) ให้มีการรวมกลุ่มมิตรดีสหายดีร่วมช่วยกันทำอาหารสุขภาพ หรืออาหารสูตร “หมอเขียว” เพื่อใส่บาตรพระสงฆ์ร่วมกัน มีพิธีสวดมนต์ไหว้พระ และรับประทานอาหารสุขภาพร่วมกัน หลังจากนั้น จัดให้มีการสนทนาและทบทวนธรรม พร้อมทั้งปรึกษาหารือในกิจกรรมการทำงานในการช่วยเหลือเพื่อนพี่น้องประชาชนในด้านสุขภาพให้มีสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและเป็นสุข ในทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ และหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่าง ๆ

7.4) รัฐบาลกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบากาย มีกำลัง และทุเลาอาการเจ็บป่วยไม่สบาย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็น การศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

7.5) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับ มหาวิทยาลัยของภาครัฐ และส่งเสริมให้ทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือ เนื้อหาการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาหลักสูตรอาหารที่เป็น “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบากาย มีกำลัง และทุเลาอาการเจ็บป่วยไม่สบาย”ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

7.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบากาย มีกำลัง และทุเลาอาการเจ็บป่วยไม่สบาย” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

7.6.1) การเรียนรู้การทำกิจกรรมไร่สารพิษ (เกษตรอินทรีย์) เพิ่มความมั่นคงทาง อาหารพืชผักสีเขียวให้กับชุมชนตนเอง เน้นปลูกข้าวพืชผักผลไม้ไร่สารพิษ ให้มีพืชผักผลไม้ที่ หมุนเวียนทานได้ในทุกฤดูกาล และธัญพืชถั่วต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งโปรตีนธรรมชาติที่ให้พลังงานสูง และสุขภาพที่แข็งแรง เป็นทั้งแหล่งการผลิตปัจจัยอาหารให้กับศูนย์เรียนรู้และชุมชน ทำให้สามารถ เลี้ยงตัวเองได้ ฟังตนได้ในปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ คือ อาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และ เครื่องนุ่งห่ม

7.6.2) การเรียนรู้การทำนํ้านมธัญพืช ที่ทำจากข้าวและเมล็ดธัญพืชชนิดต่าง ๆ เนื่องจากเป็นแหล่งโปรตีนที่ให้พลังงานสูง การบริโภคนํ้านมธัญพืชในปริมาณและช่วงระยะเวลาที่ เหมาะสม จะเป็นอาหารที่จะช่วยเสริมสร้างสุขภาพเป็นอย่างดี

7.7) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของ ภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหา “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบากาย มีกำลัง และทุเลาอาการเจ็บป่วยไม่สบาย” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลจากบุคคล หรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

7.7.1) ให้สื่อช่วยประชาสัมพันธ์ถึงร้านอาหารสุขภาพในแต่ละพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้ ประชาชนผู้สนใจอาหารสุขภาพสามารถจัดหารับประทานได้เพื่อสุขภาพ สบาย เบากาย มีกำลัง และทุเลาอาการเจ็บป่วยไม่สบาย

7.8) มาตรการการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบากาย มีกำลัง และทุเลาอาการเจ็บป่วยไม่สบาย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

8. นโยบายส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น”

มาตรการ

8.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรมส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

8.1.1) จัดให้มีการจัดอบรมค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง” (ทั้งหลักสูตรระยะสั้น 1 วัน ระยะกลาง 3 วัน และระยะยาว 5-7 วัน) โดยจัดให้ข้าราชการและพนักงานรัฐในทุก ๆ หน่วยงาน ได้เข้ารับการอบรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ในชีวิต โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ “ศูนย์บาทรักษาทุกโรค”

8.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรมส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดให้มีการจัดอบรมค่ายสุขภาพแพทย์วิถีพุทธ “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง” (ทั้งหลักสูตรระยะสั้น 1 วัน ระยะกลาง 3 วัน และระยะยาว 5-7 วัน) โดยจัดให้ประชาชนในทุก ๆ องค์กรและครัวเรือน ได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ในชีวิต โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ตามหลักการแพทย์วิถีพุทธ “ศูนย์บาทรักษาทุกโรค” เช่น

8.2.1) ให้มีการรวมกลุ่มมิตรดีสหายดีร่วมกันทำกิจกรรมยา 9 เม็ด มีพิธีสวดมนต์ ไหว้พระร่วมกันแต่เช้า ร่วมช่วยกันทำอาหารสุขภาพ หรืออาหารสูตร “หมอเขียว” เพื่อใส่บาตรพระสงฆ์ และรับประทานอาหารสุขภาพร่วมกัน หลังจากนั้น จัดให้มีการสนทนาและทบทวนธรรม พร้อมทั้งปรึกษาหารือในกิจกรรมการทำงานในการช่วยเหลือเพื่อนพี่น้องประชาชนในด้านสุขภาพให้มีสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและเป็นสุข ในทุกวันหยุดสุดสัปดาห์ และหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่าง ๆ

8.3) ภาคเอกชนและประชาชน สนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรมส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

8.4) รัฐบาลควรกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

8.5) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐ และส่งเสริมให้ทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาหลักสูตร ส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น” ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เช่น

8.5.1) พัฒนาหลักสูตรและจัดอบรม “จิตอาสากับการแพทย์วิถีพุทธ” ที่เป็นหลักสูตรระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ทั้งในระดับขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง ให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อการพัฒนาและเพิ่มสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ให้ทำงานได้อย่างเป็นสุข มีพลังอุตสาหกรรม พร้อมเพรียงกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเกื้อกว้างซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีฉันท์พี่น้องญาติมิตร มีความสุข ก่อเกิดความเป็นเอกภาพให้กับองค์กร สังคม และประเทศชาติ

8.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

8.7) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชน ให้นำเสนอเนื้อหาส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

8.8) นโยบายการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง” เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

9. นโยบายส่งเสริม “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการใช้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ”

มาตรการ

9.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐทำกิจกรรมส่งเสริม “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการใช้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

9.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรมส่งเสริม “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการใช้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

9.3) ภาคเอกชนและประชาชน สนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรมส่งเสริม “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการใช้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

9.4) รัฐบาลกำหนดนโยบายให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการใช้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

9.5) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐและทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการใช้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ” ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

9.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้คุณธรรมความกตัญญู ตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการให้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

9.7) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหา “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการให้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

9.8) นโยบายการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการให้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

10. นโยบายส่งเสริม “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ”

มาตรการ

10.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐ ทำกิจกรรมส่งเสริม “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

10.1.1) การจัดทำ “ตลาดอาริยะ” เป็นประจำทุกปีในวันขึ้นปีใหม่สากล หรือในวันขึ้นปีใหม่ไทยในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยให้มีการขายสินค้าต่ำกว่าทุน เพื่อเป็นการเสียสละและแบ่งปันให้กับสังคม เป็นการส่งเสริมความสุขให้กับประชาชนอย่างเต็มเปี่ยมแท้จริง

10.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรมส่งเสริม “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่องเช่น

10.2.1) สร้างชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ ให้มาอยู่ร่วมกันแบบสาธารณ โภคิ เป็นการอยู่อาศัยรวมกันกับส่วนกลาง ถือกีฬา ทานอาหารมังสวิรัต (ไม่ทานเนื้อสัตว์) ลดละเลิกอบายมุข มีการทำงานและกินอยู่ร่วมกันแบบญาติทางธรรม แบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำงานตามความถนัดความสามารถ หรือสมรรถนะของแต่ละคนร่วมกันปลูกอยู่ปลูกกิน รวมทั้งช่วยเหลือกันในเรื่องของการดูแลสุขภาพ

10.3) ภาคเอกชนและประชาชน สนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรมส่งเสริม “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

10.4) รัฐบาลกำหนดนโยบายและสั่งการให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

10.5) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐ และส่งเสริมให้ทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาหลักสูตร “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ” ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

10.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

10.7) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหา “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

10.8) นโยบายการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

11. นโยบายส่งเสริม “อาหารปรับสมดุลมังสวิรัตินิเวศน์ใช้ประโยชน์ตั้งแต่ใน
ระยะเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือ
สีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย”

มาตรการ

11.1) รัฐบาลกำหนดนโยบายส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐทำกิจกรรมส่งเสริม “อาหารปรับสมดุลมังสวิรัตินิเวศน์ใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นของการดูแล

สุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

11.2) รัฐบาลส่งเสริมให้ภาคเอกชนทุกองค์กรและประชาชนทุกครัวเรือน ทำกิจกรรมส่งเสริม “อาหารปรับสมดุลมังสวิตรสชาติจัดถูกใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง เช่น

11.2.1) ในโอกาสวันสำคัญทางศาสนา และหรือในเทศกาลที่สำคัญต่าง ๆ ให้ประชาชนที่สามารถจัดสรรเวลาตนเองได้ มาประชุมร่วมกันในพุทธสถานในชุมชนของตน หรือมาประชุมร่วมกันในสถานที่สำคัญในระดับจังหวัด เช่น ศาลาว่าการจังหวัด เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนา เช่น การตักบาตรอาหารสุขภาพมังสวิวัติไม่มีเนื้อสัตว์ การไหว้พระสวดมนต์ การทำกิจกรรมการแพทย์วิถีพุทธ เช่น การเผยแพร่หลักปฏิบัติเทคนิค 9 ข้อ หรือ ยา 9 เม็ด การมาร่วมกันทำและรับประทานอาหารสุขภาพปรับสมดุล การให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพการแพทย์วิถีพุทธ การปลูกพืชผักสมุนไพรไร้สารพิษ (เกษตรอินทรีย์) การทำปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

11.3) ภาคเอกชนและประชาชนสนับสนุนบุคลากรในหน่วยงานและในชุมชนของตน ให้มีกิจกรรมส่งเสริม “อาหารปรับสมดุลมังสวิตรสชาติจัดถูกใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงอย่างต่อเนื่อง

11.4) รัฐบาลกำหนดนโยบายให้หน่วยงานการศึกษาภาครัฐและส่งเสริมเอกชน ให้จัดหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “อาหารปรับสมดุลมังสวิตรสชาติจัดถูกใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริงตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับปริญญาเอก รวมถึงจัดการศึกษาให้กับประชาชนทั่วไป ถือเป็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

11.5) รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนให้ทุก ๆ สถาบันการศึกษาที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยของภาครัฐและทุก ๆ มหาวิทยาลัยของภาคเอกชน จัดตั้งหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาหลักสูตร “อาหารปรับสมดุลมังสวิตรสชาติจัดถูกใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นของ

การดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย” ในการศึกษาของระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และระดับบัณฑิตศึกษา (หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตศึกษา, ปริญญาโท และปริญญาเอก) โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง แบบไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ

11.6) รัฐบาล เอกชนและประชาชน ส่งเสริมให้จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้อาหารปรับสมดุลมังสวิตรสชาติจัดถูกใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในขณะเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย” ในทุกภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง

11.7) รัฐบาลควรส่งเสริม สนับสนุนและสั่งการให้สื่อของภาครัฐ และส่งเสริมสื่อของภาคเอกชนและประชาชนให้นำเสนอเนื้อหา “อาหารปรับสมดุลมังสวิตรสชาติจัดถูกใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในขณะเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย” อย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนและเก็บข้อมูลจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง

11.8) นโยบายการต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมการเผยแพร่องค์ความรู้และการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรหรือเนื้อหาการเรียนการสอน “อาหารปรับสมดุลมังสวิตรสชาติจัดถูกใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในขณะเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการดูแลสุขภาพเจ็บป่วย” โดยมีการเรียนรู้ฝึกฝนจากบุคคลหรือกลุ่มที่ปฏิบัติได้จริง อย่างต่อเนื่อง ไปยังประเทศต่าง ๆ ที่สนใจ

สรุป

แนวทางในการพัฒนาต่อยอดจากผู้ใช้งานแพทย์วิถีพุทธ มาเป็นจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธ มีองค์ประกอบเหตุปัจจัยจากการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการขยายผลชุมชนจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ และกำหนดมาตรการในรายละเอียดเรียงตามลำดับนโยบาย โดยพิจารณาจัดเรียงตามลำดับของน้ำหนักขององค์ประกอบ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้จริงในการพัฒนาจิตอาสาแพทย์วิถีพุทธเพื่อมวลมนุษยชาติ เพื่อเป้าหมายชีวิตผาสุกที่มีคุณค่าประโยชน์สูงสุด ด้วยการมีชีวิตที่พอเพียงเรียบง่าย ร่างกายที่แข็งแรง จิตใจที่ค้ำจุน จิตใจที่เป็นสุข ดังนโยบายทั้งหมด 11 นโยบาย ที่ได้มีการเสนอกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแพร่การแพทย์

วิถีพุทธ จำนวน 17 คน เพื่อวิพากษ์ วิจารณ์ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญและสรุปผล โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน ต่างมีความเห็นที่สอดคล้องกับแนวนโยบายที่ได้นำเสนอข้างต้น อันสรุปได้ดังนี้ คือ

1. นโยบายส่งเสริม “การสร้างแบบอย่างที่มีคุณสมบัติแห่งพุทธะ แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ใช้สิ่งที่เหมาะสมเรียบง่ายใกล้ตัวเป็นหลัก ทำเองได้ เพื่อดำรงชีวิตประจำวัน ช่วยสร้างศรัทธาพลังของหมู่มิตรดีสหายดีสังคมสิ่งแวดล้อมดี และพลังแห่งการเสียสละเป็นการต่อยอดการเป็นจิตอาสา”

2. นโยบายส่งเสริม “หลักปฏิบัติ เทคนิคการปรับสมดุล 9 ข้อหรือยา 9 เม็ด ทำให้อาการเจ็บป่วยทุเลา”

3. นโยบายส่งเสริม “การใช้ธรรมะตามหลักพุทธศาสตร์ ปรับสมดุลร้อนเย็น ละบาปบำเพ็ญกุศลทำจิตใจให้ผ่องใส ส่งผลต่อการสร้างสุขภาพ”

4. นโยบายส่งเสริม “แพทย์วิถีพุทธ ศาสตร์แพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ”

5. นโยบายส่งเสริม “สังคมสิ่งแวดล้อมสถานที่ที่มีผลต่อสุขภาพกายใจที่แข็งแรงและผาสุก”

6. นโยบายส่งเสริม “การสื่อสารผ่านออนไลน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ช่วยเหลือผู้คนและสร้างความเชื่อหรือศรัทธาในวิถีธรรมชาติ และแพทย์วิถีพุทธ คือหน่วยงานสุขภาพเพื่อคุณประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนเป็นสำคัญ”

7. นโยบายส่งเสริม “อาหารสูตร “หมอเขียว” ทำให้สบาย เบากาย มีกำลัง และทุเลาอาการเจ็บป่วยไม่สบาย”

8. นโยบายส่งเสริมความเป็น “หมอที่ดีที่สุดในโลก คือ ตัวคุณเอง เป็นการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนให้พ้นทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น”

9. นโยบายส่งเสริม “คุณธรรมความกตัญญูตอบแทนคุณต่อหมอผู้เสียสละ ด้วยการใช้ความรู้มาเสียสละและเกื้อกูลมนุษยชาติ”

10. นโยบายส่งเสริม “ความสุขคือเป้าหมายของการแพทย์วิถีพุทธ”

11. นโยบายส่งเสริม “อาหารปรับสมดุลมังสวิรัตินิเวศชาติจิตถูกใช้ประโยชน์ตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพ จากนั้นใช้ต่อเนื่องจนเป็นปกติในวิถีชีวิต และอาหารพืชผักหรือสีเขียวรสชาติทั่วไป มีคุณค่าต่อการทุเลาความเจ็บป่วย”

